

Урок до свята Покрови і Дня захисника України

Шановні колеги, пропонуємо вашій увазі дидактичний матеріал-конструктор для проведення уроку духовно-морального та національно-патріотичного спрямування (бесіди, позакласного заходу тощо) за вимогами Нової української школи. Педагог може використати з цієї добірки те, що відповідає особисто його конфесійним переконанням та переконанням його учнів.

Тема: **Свято Покрови Пресвятої Богородиці і День захисника України**

Мета уроку: розкрити важливість і унікальність свята Покрова Божої Матері.

Завдання: розкрити значення Пресвятої Богородиці для долі людства, значення ролі Святої Марії як земної матері, що охороняла Ісуса Христа; зрозуміти зв'язок через Божу Матір небесного і земного в житті людини та людства; розкрити історію свята; познайомитися з Божою Матір'ю як захисницею і молитовницею за людство; з'ясувати причини глибокої поваги українців до Божої Матері.

Наочність: ікони з образом Богородиці, ікони Покрови, презентація до уроку, матеріали для роботи в групах

Перебіг уроку

I. Оргмомент

II. Актуалізація опорних знань

1. Слово вчителя

Слайд 1-3. На Заході України, у Львові, на центральній Галицькій площі стоїть на високому постаменті Діва Марія. Зовсім юна, ніжна, струнка, красива неймовірною красою. Подружні пари на добру долю покладають їй квіти, тому тут завжди – найчарівніші букети. Біля неї представники різних конфесій проводять богослужіння або спільні молитви. Комуś подобається приходити сюди насамоті та в своїм серці розмовляти з Дівою Марією.

Вона всемогутня: улюблений Син наділив Свою Матір надлюдськими можливостями допомагати кожному нужденному. Але львів'яни, хвилюючись за Діву Марію, бажаючи захистити її від зла війни, закрили прекрасну статую металевою огорожею та мішками з піском. Радіє серце, як Діва Марія і люди турбуються один про одного. І як же хочеться, щоб найскоріше повернувся мир в Україну і красу Диви Марії не треба було ось так закривати.

Слайд 4. На Сході України також дуже люблять і шанують Божу Матір. В самому серці міста-героя Маріуполя розташований собор Покрова Божої Матері, який відразу вражає своїми розмірами.

Він стоїть на одній з самих високих точок міста, а тому його видно звідусіль. Проєкт цього собору – унікальний. Висота головного купола – 30,4 метра, що більше 29-метрового купола Софійського собору в Києві. З собором Маріуполя пов'язані справжні дива. Як тільки у 2017 році завершилося будівництво, місто почало швидко перетворюватися на справжню перлину Приазов'я. Нібито хвилі краси від храму попливли по вулицях, змінюючи все старе і занепаде. Старожили зрозуміли, що це допомога Божої Матері, на честь якої у XVIII столітті було назване місто, а у XXI столітті збудували величний собор. Всі, хто ховався у ньому від обстрілів російського агресора, були вкриті невидимим покровом Матері Христа і врятувалися, хоча зовсім недалеко стоїть драмтеатр, де сталася страшна трагедія. Багато років тому один маріупольський поет написав такі слова-пророцтво:

Примите жизнь как драгоценный дар,

За неудачи Бога не браните.

Не дайте зверю разломать алтарь:

Бог тоже ведь нуждается в защите.

Маріупольці впевнені, що зло буде вигнане з Маріуполя і відродження міста станеться обов'язково, бо воно зберегло свій храм на честь Покрова Божої Матері.

Запитання: Про що свідчать ці історії зі Львова та Маріуполя (до речі, міст-побратимів)?

2. Мозковий штурм

А що відомо вам, дорогі діти, про шанування Божої Матері в Україні? (відповіді дітей)

II. Знайомство з темою, метою уроку

1. Слово вчителя

Так, ви праві, Матір Божу завжди особливо любили та люблять в Україні. Додамо, що і в Європі, й в цілому світі. Її поважають не тільки християни, особливо католики та православні (до речі, християнство – найпоширеніша релігія в Україні), але й представники інших релігій. В ісламі Марії присвячена одна з найдовших глав Корану.

На сьогоднішньому уроці ми дізнаємось, у чому велике значення Богородиці для долі людства, довідаємось про історію виникнення свята Покрова Божої Матері та з'ясуємо причини глибокої пошани до неї українців і всіх непереможних захисників України на протязі багатьох століть.

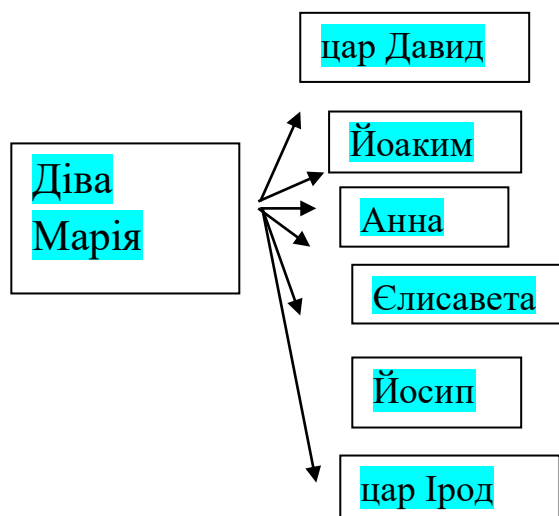
Слайд 5. Отже, наш урок присвячений тій, що світ називає по-різному, але з величнішою любов'ю, яку вона заслуговує: Божа Матір, Діва Марія, Цариця Небесна, Пресвята Богородиця, Пресвята Діва, Мадонна, Матінка Божа, Свята Марія, Заступниця, Помічниця християн, Мати Христа та іншими високими титулами.

III. Робота над темою уроку

1. Робота над кластером «Люди, з якими за життя була пов'язана Божа Матір»

Слайд 6. Що знайомо нам про життя Пресвятої Богородиці – особливої постаті в історії людства?

Поясніть, будь ласка, хто були ці люди, з якими доля пов'язала Діву Марію, яка народила Сина Божого – Спасителя світу?

Матеріали для вчителя: цар Давид – предок Святої Родини, вважається одним з прообразів Ісуса Христа; Йоаким, Анна – нащадки царя Давида, побожні батьки Богородиці, які на схилі років вимолили у Бога дитину та пообіцяли віддати її Йому на служіння; Єлисавета – родичка Діви Марії, мати Івана Предтечі; Йосип – земний батько Ісуса Христа; цар Ірод – жорстокий переслідувач Святого Сімейства, який зробив Божу Матір, Немовлятка Христа та Йосипа біженцями і примусив ховатися на чужині в Єгипті.

Все життя і смерть Богородиці – особливі. І вона була особлива. Історики тих часів свідчать, що Марію прикрашали неймовірна чистота, доброта, скромність, любов до людей; вже з 3-річного віку знаходилася вона на служінні в Єрусалимському храмі. **Слайд 7.** Саме через неї прийшов у світ Ісус Христос – великий Учитель Любові. Християни вірять, що після Успіння Господь узяв Марію на небеса й коронував царицею.

2. Завдання «Через іконопис – до розуміння душі Божої Матері»

Познайомтеся з біблійною історією, яка пояснює, звідки у Божої Матері така добра, милосердна душа і велика любов до кожного з нас.

Біблійна історія

Слайд 8. На 40-й день після Різдва Христового Богоматір і праведний Йосип вперше принесли маленького Ісуса в Єрусалимський храм. Тоді старець пророк Симеон повідав, що Немовля є Месією, а Богородицю чекають великі страждання, які він порівняв з проходженням зброї через серце і душу.

Запитання: Яке церковне свято пов'язане з цією біблійною історією? (Стрітіння)

Слайд 9. З Дівою Марією пов'язана багата традиція світового іконопису та живопису. Існує більш ніж 200 ікон, присвячених Богородиці.

Розгляньте уважно одну з найвідоміших ікон, яка ілюструє саме цю біблійну історію і має назву «Сімістрільна».

Запитання:

- 1) Чи бачили ви раніше таку ікону?
- 2) Що ви відчуваєте, дивлячись на цю ікону?
Чим вона вас здивувала?
- 3) Яку зброю мав на увазі пророк Симеон?
- 4) Якою зображена Матір Божа на іконі?

На відміну від більшості богородичних ікон, на Сімістрільній Божої Матері написана одна, без Ісуса Христа. Душа, серце Богородиці пронизуються сімома стрілами, які уособлюють її земні страждання, а також гріхи і пристрасті людства, які вона бачить та які завдають їй болю. Число сім у цьому випадку означає повноту її мук, тобто важче страждати просто неможливо. Подібно до того, як Христа проколюють цвяхами і списом, так і душу Пречистої Діви вразили печаль та сердечний біль, коли побачила вона страждання Сина Свого.

Слайд 10. Схоже зображення має ікона Божої Матері з назвою «Пом'якшення злих сердець».

Запитання:

- 1) Чим відрізняється ця ікона від попередньої?
- 2) Як ви вважаєте, чому у цього образу така назва?
- 3) Коли, на вашу думку, люди звертаються до цих двох образів Божої Матері?

(на цій іконі мечі, що пронизують серце Богоматері, розташовані на ній трохи інакше – по три праворуч і ліворуч і один знизу)

Запам'ятай

З духовного досвіду

Під час земного життя Діва Марія зазнавала безліч утисків і страждань. Вона бачила, як розпинали Її Сина, його страшні муки на хресті та гірко оплакувала Його долю. Брала участь в походах і проповідях апостолів,

Богородиця з пронизаним стрілами серцем – символ смирення, терпіння, милосердя і любові. Вона знає, що таке горе і страждання, та поспішає на допомогу всім, хто до неї звертається. Божа Матір не виносить суворий вирок, а, навпаки, співчуває кожній людині, заступаючись за неї перед Сином своїм, розуміє міру людських гріхів, позбавляє від скорботи, печалі та труднощів.

До цих двох образів Богородиці звертаються ще й для захисту сімейного вогнища. Свята Марія повертає в сім'ю гармонію, любов і довіру між подружжям, між батьками і дітьми.

Сьогодні весь люд молиться перед цими двома іконами про примирення ворогуючих, покаєння наших ненависників та кривдників. Замість проклинання один одного, люди моляться Заступниці, щоб серця ворогів пом'якшилися, щоб не було більше ні зла, ні образ і обидві сторони прийшли до миру. У наш важкий час, коли біда торкнулася практично кожної сім'ї, віряни сподіваються тільки на диво. Вони молять Бога і Богородицю, щоб братовбивча війна закінчилася.

3. Робота в групах

Опрацювати наданий історичний матеріал про виникнення свята Покрови

Слайд 11. Безумовно, однією з найбільш відомих серед богородичних ікон в Україні та світі є ікона Покров Пресвятої Богородиці. Зображення Богородиці, що тримає на розпростертих руках своє головне покривало (омофор), відкриває тайну духовного світу: Небесна Церква безперервно молиться за всіх нас.

Найчастіше це відбувається незримо – заступництво Богородиці можна лише відчувати серцем. Але в історії відзначено безліч випадків, коли заради підтримки зневірених її присутність ставала видимою. Найвідоміша подія – явище Діви Марії у Влахернському соборі в 910 році.

Історія свідчить

Слайд 12. За однією версією, візантійську столицю Константинопіль взяли в облогу іноземні загарбники. Правитель міста Лев Філософ робив все можливе, щоб захистити місто, але захисників було занадто мало і залишалося лише сподіватися на диво.

У недільний день, 1 жовтня, під час всеношної, давня і прекрасна Влахернська церква у північно-західному передмісті Константинополя була

переповнена молільниками. Тут зберігалися особливі святині – омофор і шматочок пояса Небесної Цариці, перенесені в V столітті з Палестини. Серед присутніх був святий блаженний старець Андрій Юродивий з учнем Єпіфанієм.

Коли почався молебень про захист від чужинців, всі схилили голови. О четвертій годині ночі Андрій підняв очі та побачив Пречисту Діву, що йшла по повітрю до вітара. Її оточувало прекрасне сяйво, ангели, сонм праведників і святих. По праву руку був Іван Хреститель (Предтеча), а по ліву – апостол Іван Богослов.

Наблизившись до престолу, Діва Марія опустила на коліна та стала зі слізьми молитися про всіх людей. Закінчивши молитву, вона скинула омофор і простягла його над усіма нещасними, нібито закриваючи їх від ворогів. Тканина покрову виблискувала яскравіше блискавок. Не в силах повірити своїм очам, Андрій запитав у Єпіфанія, чи бачить той прекрасне явище. «Бачу, святий отче!» – була відповідь.

Потім явище розсіялося, але залишилося відчуття благодаті, радості та спокою. Коли варвари почали атакувати, раптом піднявся дуже сильний вітер і їхні кораблі розкидало по морю. Так Цариця Небесна допомогла Царгороду.

За другою версією, Царгород (друга назва Константинополя) взяло в облогу військо давніх русів на чолі з напівлегендарним київським князем Аскольдом. Мешканці столиці у гарячій молитві звернулись до Богородиці з проханням про порятунок. І вона вкрила їх своїм покровом. Вороги вже не могли побачити цих людей.

Вражений Аскольд та його дружина прийняли святе хрещення та стали християнами.

4. Робота в групах

Опрацювати матеріал про свято Покрови в Україні

Слайд 13. З цього дива у Царгороді і починається свято Покрови в світі та Україні. Господь Бог надав Божої Матері особливий привілей – бути Заступницею за рід людський перед Богом. Це найбільше припало до серця нашому народу, тому свято Покрови має дуже глибоку історію в Україні. Воно було впроваджене ще з часів хрещення Русі, але особливе шанування Покрови Богородиці починається з 12 століття. Вважається, що Україна – одне з найулюбленіших місць на землі Божої Матері.

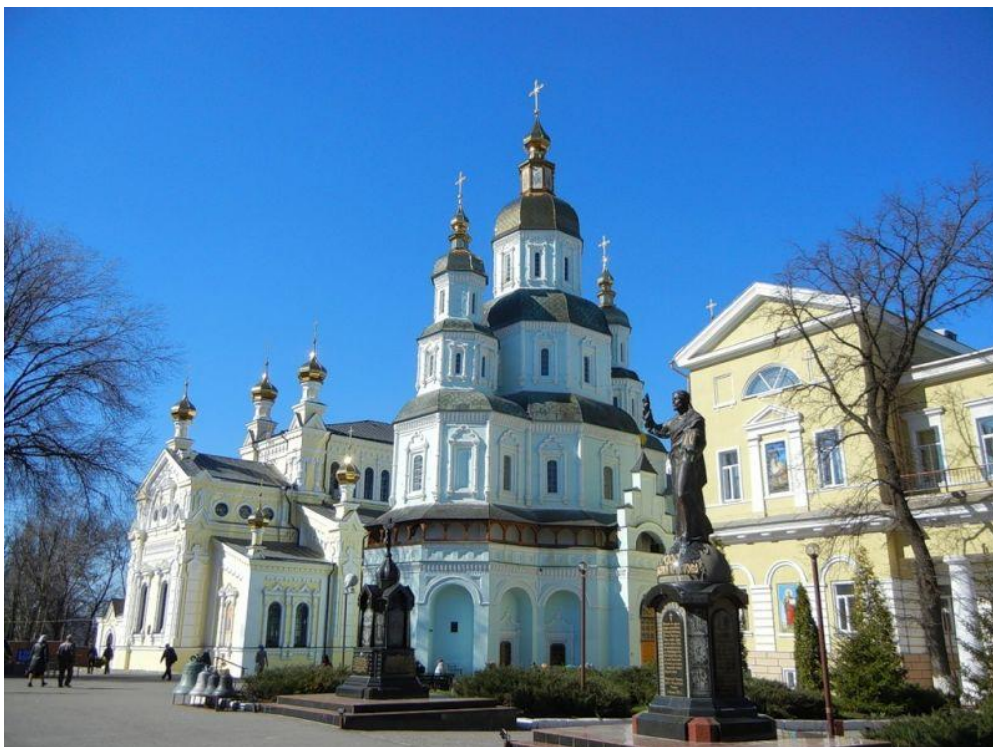
Слайд 14. Наші князі, наші очільники, наше військо, наші козаки й гетьмани радо вибирали Пречисту Діву Марію за свою Покровительку й

Опікунку. Покрова Пресвятої Богородиці була одним з найголовніших свят запорозьких козаків, тому Покровських храмів особливо багато в Україні,

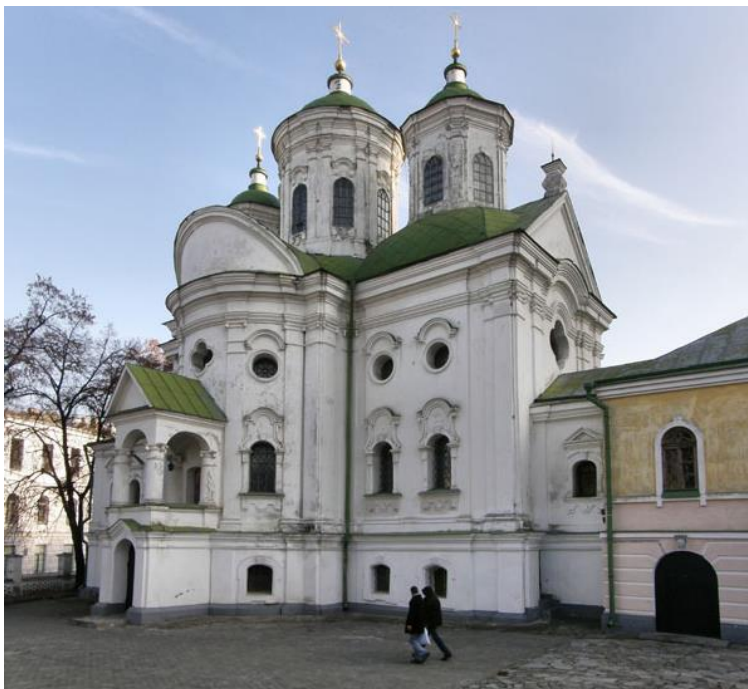
Слайд 15. Україна зберігає найстарішу церкву, присвячену святу Покрова. Це Покровська церква в селі Сутківці Хмельницької області, що була зведена у 1467 році як фортеця.

Слайд 16. Деякі Покровські храми, переважно XVIII століття, збереглися до нашого часу. Перлинами української архітектури можуть вважатися Покровський собор Харкова (1689 рік)

Слайд 17. та київська церква Покрови на Подолі (1766 рік).

Князі Ярослав Мудрий, Мстислав, Володимир Мономах, Ігор Святославович, галицький король Данило – усі вони відчували на собі заступництво Матері Божої.

Князь Володимир Мономах у своїх споминах каже, що свою перемогу над половцями завдячує Богові і Пречистій Діві Марії. Наші князі і їхнє військо, йдучи в похід проти половців у 1103 році, складали обітниці Богові і Пречистій Діві Марії та розбили половців.

Галицький король Данило після успішного походу на Чехію спішить з подякою до ікони Пречистої Диви Марії та з поклоном складає їй багаті дари.

Деякі наші князі на своїх печатках використовували іконки Божої Матері або молитви до неї.

Слайд 18. Запорізькі козаки шанували особливо ікони Покрови. На Січі мали церкву на честь Покрова Пресвятої Богородиці з іконою її Покрова. На іконі понад Пречистою був надпис: «Ізбавлю і покрию люди моя», а від запорожців, що під іконою, простягнена стрічка вгору до Божої Матері з написом: «Молимо, покрій нас чесним Твоїм покровом і ізбави нас от всякого зла».

Вибираючись в похід на ворога, козаки проводили молебень до своєї Покровительки і ревно співали: «Під Твою милість прибігаємо». Повернувшись щасливо з походу, спішили до Неї зі щирою подякою

Слайд 19. В часи всенародного лихоліття свята ікона Покрови знаходилася в кожній українській хаті. Історія нашого народу записала нам багато чудесних випадків допомоги Божої Матері, передусім у часі нападу ворогів на нашу землю.

Кому невідома чудесна оборона Почаївського монастиря в липні 1675 році перед турецькою облогою? На ревну молитву монахів і вірних християн Пресвята Богородиця з'явилася над монастирською церквою і своїм омофором заслонила монастир.

Українська Повстанська Армія 30 травня 1947 року проголосила свято Покрова своїм офіційним святом.

Слайд 20. З 1999 року свято Покрови в Україні відзначається як День українського козацтва.

З 2014 року указом президента України Петра Порошенка на свято Покрови призначено День захисника України як державне свято і вихідний день.

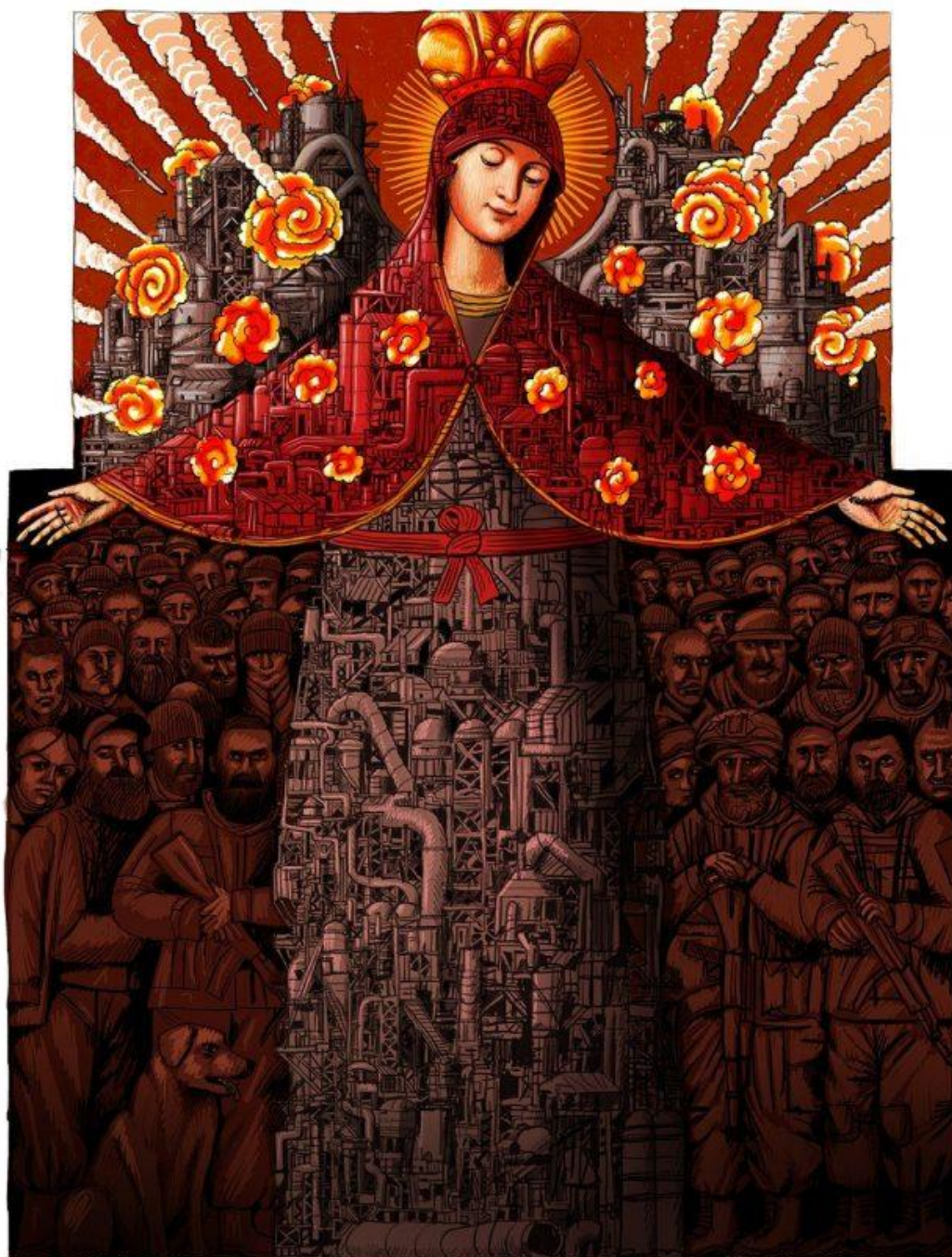
IV. Підведення підсумків уроку

1. Слово вчителя (варіант – підготовлених учнів)

І сьогодні ми глибоко віримо, що гаряча набожність нашого народу і молитва до Пресвятої Богородиці як до своєї Покровительки й Заступниці є найкращою запорукою, що вона ніколи не залишить нашого народу і заступиться за нас перед своїм Сином та випросить в Нього превелику ласку на рідну нашу землю і народ.

Слайд 21. Дива, пов'язані з допомогою Божої Матері, продовжуються і під час війни з російським агресором. До галереї ікон Покрови Божої Матері у 2022 році додалася ще одна неймовірна ікона – комп'ютерна графіка «Маріупольська Покрова».

Один із найталановитіших українських художників, графіків та ілюстраторів Максим Паленко не зміг обійти тему Маріуполя та його героїчних захисників. З кінця квітня багато цивільних людей і воїнів було заблоковано на заводі «Азовсталь», але вони до останнього тримали оборону міста. Незважаючи на численні звернення, росія відкидала всі варіанти евакуації людей. За мужніх захисників і страждених маріупольців молилася вся Україна, зверталася до Ісуса Христа та Його Матері. Українці відчували серцями, що знову, як і в минулі століття, Мати Божа розкрила свій чудовий покров над мучениками «Азовсталі» і тримала його стільки своїми ніжними руками, скільки було протистояння. І не могли пошкодити українських козаків-воїнів сучасні страшенні бомби, що кидав на кожний клаптик заводу щодня божевільний ворог, нібито прийшовши з пекла. Це і зображено на іконі.

20.05.22 MAKSYM
PALENKO

Раптом на початку травня частину цивільних, що ховалися на заводі, вдалося евакуювати. А 16 травня росіяни українських військових та мирних маріупольців з заводу вивезли на тимчасово окуповані українські території. Зараз постійно йде обмін полоненими, багато легендарних командирів вже звільнено: вони постійно кажуть, що це фантастика, навіть не розуміють до кінця, як вижили. Але це розуміють українці, які молилися. Це справжнє

влахернське диво ХХІ століття. А Богородиця з українцями завжди поруч. Треба тільки вірити і звертатися до неї.

Слайд 22. Один із героїв-захисників дуже голодував у полоні (як і всі інші) і мріяв поїсти улюблені київські тістечка еклери. За долю Михайла Діанова переживали й молилися тисячі українців. Зараз здійснилась його мрія: він вдома, в рідній Україні, – і вона пригощає його улюбленими смаколиками.

Слайд 23. Сьогодні ми просимо і благаємо нашу небесну Покровительку: «Пресвята Богородице, спаси нас від російських загарбників, припини війну в рідній Україні та визволи наші території від влади агресора, захисти від згубної пошесті коронавірусу, від примусової вакцинації, припини зубожіння нашого народу».

Особливо просимо: «Мати Божа, спаси наших дітей, щоб вони зростали слухняними, без шкідливих звичок, щоб засвоювали з дитинства Заповіді Сина Твого і нашого Господа Ісуса Христа».

V. Рефлексія. Підсумуємо

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...